

Respons

Kamerun: Forhold for homofile

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er forholdene for homofile?
- Hva er strafferammen for homoseksuelle handlinger i Kamerun?
- Hvordan praktiseres lovforbudet mot homoseksuelle handlinger?
- Hva slags andre problemer kan homofile møte?
- Er det visse steder/byer/regioner hvor homofile er mer utsatt enn ellers i landet?
- Er noen homofile mer utsatt enn andre for problemer?
- Finnes det homofile miljøer, klubber eller organisasjoner i de større byene?

Innledning

Homoseksualitet er et svært tabubelagt tema i hele Afrika sør for Sahara (med unntak for Sør-Afrika),¹ også i Kamerun. Ofte blir det hevdet i afrikanske land at homoseksualitet er «uafrikansk», og et resultat av uheldig påvirkning under koloniperioden og/eller negative strømninger utenfra på grunn av globalisering. Afrikanske kirkeledere, særlig anglikanske, har gjort motstand mot homoseksualitet til en symbolsak for å markere uavhengighet fra anglikanske kirkesamfunn i Storbritannia, USA og Canada (Kirby 2003; Odunfa 2003). Dette har gjort homoseksualitet til et tema som blir gjenstand for en del negativ oppmerksomhet i mediene i en rekke afrikanske land. Eksempler på dette er skandaleoppslag om homofiles rettigheter i Europa, USA osv., og eksponering av personer som tilhører homoseksuelt orienterte subkulturer i afrikanske land – ofte med understrekning av disses kobling til europeiske eller amerikanske homofile turister og lignende.

I Afrika, som i store deler av verden utenom vestlige land, forstås homoseksualitet oftere som et handlingsmønster enn som et identitetsspørsmål. Befolkningen ser i stor grad

¹ En BBC-artikkel i etterkant av at Sør-Afrikas høyesterett i november 2005 erklærte at folk av samme kjønn må kunne få inngå ekteskap inneholder reaksjoner fra lesere i Afrika sør for Sahara som illustrerer utbredte negative holdninger til homoseksualitet, ikke minst på religiøst grunnlag (BBC News 2005).

homoseksualitet som et spørsmål om (syndig) handling, og vil generelt se homoseksualitet som et identitetsspørsmål bare for personer som synlig utfordrer kjønnsrollemønstre i klesdrakt og væremåte. Andelen personer som opplever tiltrekning mot folk av samme kjønn, og som samtidig identifiserer seg som homofile, er betraktelig lavere enn i vår del av verden. Bakgrunnen for dette er at deres egen forståelse av homoseksualitet, og hvordan seksualitet arter seg, er sterkt preget av generelle holdninger og forståelsesmodeller i samfunnet de lever i. Det finnes spede tilløp til organisering blant homofilt identifiserte i enkelte afrikanske land, men selv der hvor det finnes organisasjoner, holder de som regel en så lav profil at de er nær usynlige i lokalsamfunnene. (Situasjonen kan minne om den norske homofile aktivister opplevde på 1950-tallet.)

Mangelen på organisering gjør at tilgangen på informasjon om homoseksuelle og homofiles situasjon i afrikanske land som oftest er ganske begrenset. Dette er et problem også internasjonale menneskerettighetsorganisasjoner sliter med, og gjør at de har lite informasjon å videreformidle. Homofile organisasjoner i vestlige land har ofte vilje til å skaffe slik informasjon, men har få ressurser til internasjonalt arbeid, og dessverre ofte for lite kunnskap om samfunnene det er snakk om til å forstå det de har tilgang på av informasjon ut fra en lokal kontekst. Lokale menneskerettighetsorganisasjoner har sjelden god oversikt over denne tematikken. I noen tilfeller er de redde for at et fokus på homoseksualitet kan føre til at arbeidet deres med andre menneskerettighetstemaer blir tatt mindre alvorlig. I andre tilfeller er de generelt lite oppmerksomme på at dette er problemer i deres eget samfunn (nettopp fordi homofile og homoseksuelle er nesten usynlige), og til slutt er det en del som prinsipielt mener at homofile og homoseksuelles rettigheter ikke har noen plass innen for menneskerettighetsarbeid.

Hvordan er forholdene for homofile i Kamerun?

I en britisk fact-findingrapport fra Kamerun ble forholdene for homofile beskrevet på følgende måte i 2004:

The British High Commission explained that homosexuality as a social issue is discussed little in Cameroon. There is certainly an established male homosexual community in the urban areas (the British High Commission is less certain about a female one). Certain bars and clubs in Yaoundé, Douala and other towns are known as places where homosexual men gather. In the urban areas, homosexuality is tolerated (though public displays between homosexual men or women are very rare). However, the British High Commission doubts whether men (or women) in the urban context are ostracised or persecuted socially because of their sexuality.

The source added that in rural areas, the situation is rather different. There, homosexuality is regarded as abhorrent, and anyone who is discovered to be homosexual is likely to be expelled from his/her community.

The Minister Amadou Ali said that applications based on the claim that homosexuals would be persecuted if returned to Cameroon was nonsense. The government was not interested in pursuing homosexuals per se.

A diplomatic source within Cameroon informed the delegation that homosexuals received some societal bias, which the government would reinforce but not to the degree that it would amount to persecution. The source further noted that they were

unaware of any prosecutions of homosexuals for their activities (UK Home Office 2004, avsnitt 12.3-12.6).

Situasjonen har imidlertid endret seg markant siden denne britiske rapporten ble publisert. Juleprekenen erkebiskop Victor Tonye Bakot i Yaoundé holdt 25. desember 2005 var sterkt kritisk til homoseksualitet, og har blitt trukket fram som et vendepunkt. Yaoundé-avisa *Le Messenger* skildret talen slik:

I denne prekenen, som tok opp alle slags temaer som kan irritere enkelte, dvelte erkebiskopen av Yaoundé mye ved fenomenet homoseksualitet, som han ser som en vanære. "Homoseksualitet er gjenstand for storstilt markedsføring verden over, på basis av Amsterdam-traktaten fra 1997 som anbefaler europeere å fremme mangfold innenfor seksuell praksis. Jeg må si dere at homoseksualitet er et komplott mot familien og ekteskapet. Ikke aksepter det hos oss. Det er en naturstridig skikk," ropte erkebiskopen med opprør i stemmen. Fader Tonye Bakot trakk fram narkotikabruken i visse utdanningsinstitusjoner med internasjonalt fokus, og fordømte i kraftige ordelag den homoseksuelle ideologien som råder der. "Man eksponerer i alvorlig grad ungdommen vår for denne moralske perversjonen, på grunn av pengenes makt. For å oppnå en stilling eller studieplass på en høyskole tvinges våre unge inn i homoseksualiteten man vil legalisere." Erkebiskopen minnet om Den katolske kirkes katekisme nr. 2357, som fordømmer slik praksis under henvisning til at bibelen sier at en mann forlater sin far og mor for å knytte seg til en kvinne, og ikke til en mann. "Homoseksualitet er altså en perversjon vi alle må kjempe mot" (Channon 2005).

Denne prekenen ble imidlertid holdt etter pågripelsen av de såkalte Yaoundé 11 i mai 2005. Siden da har det vært flere tilfeller av straffeforfølgelse av personer for homoseksuelle handlinger (se lengre ned for detaljer), og en rekke skandaleoppslag i lokal presse. Disse oppslagene dreier seg både om reelle saker, som dekning av politiaksjoner mot barer og utesteder hvor homofile treffes og rettsforfølgelse i etterkant av slike aksjoner, og om saker hvor anklager om homofili ikke nødvendigvis har noen basis i virkeligheten.² I tillegg finnes det eksempler på "avsløringer" i pressen av homofile/lesbiske på skoler, universiteter, utesteder og lignende.³

Dette fokuset på homoseksualitet i lokal debatt de senere årene innebærer at homofile ikke lenger er "usynlige" i det urbane Kamerun, men har fått mediens og befolkningens søkelys på seg. Dermed er utryggheten for å bli eksponert/"outet" og utsatt for stigmatisering av omgivelsene, utpresningsforsøk fra privatpersoner eller politi, og muligheten for straffeforfølgelse, sannsynligvis blitt mye større i løpet av de siste fem årene. Videre sender den tendensiøse pressedekningen om homofile, og påstått homofile, høyst sannsynlig et svært tydelig signal til Kameruns homomiljøer om at negative og direkte hatske holdninger til homoseksualitet er høyst levende i brede lag av Kameruns befolkning, på alle sosiale nivåer.

² Den saken blant de sistnevnte som kanskje har fått størst oppmerksomhet i kamerunske aviser er avisen *L'anecdote* sin såkalte avsløring av homofile maktpersoner i januar 2006. Vi viser til Landinfo 2008 for en gjennomgang av relevante forhold i den saken.

³ Eksempler på artikler i kamerunsk presse av alle disse typene er lette å finne på nettstedet AllAfrica (www.allafrica.com), en database som samler artikler publisert i engelsk- og franskspråklige afrikanske nettaviser, med søkestrengene "homo" og "homosexuel" i franskspråklige kamerunske nettaviser, og "homo" og "gay" i engelskspråklige kamerunske nettaviser.

Både Amnesty og Human Rights Watch (HRW) har uttrykt bekymring over homofobien i Kamerun (Amnesty 2009, s. 24; HRW 2005).

Hva er strafferammen for homoseksuelle handlinger i Kamerun?

Kamerun har lovforbud mot homoseksuelle handlinger for både menn og kvinner. I henhold til seksjon 347a av straffeloven kan personer dømmes til fengselsstraff mellom 6 måneder og 5 år, samt bøter mellom CFA 20 000 (NOK 265) og CFA 200 000 (NOK 2650), for seksuell kontakt med personer av samme kjønn. Straffen dobles i tilfeller hvor én av personene er under 21 år (UK Home Office 2004, avsnitt 12.1).

Hvordan praktiseres lovforbudet mot homoseksuelle handlinger? Utsettes homofile for problemer fra myndighetspersoner?

Ifølge amerikanske myndigheter ble ingen straffeforfulgt for homoseksuelle handlinger i Kamerun i 2008, men lovforbudet brukes til å ramme folk på andre måter:

While authorities did not prosecute persons under this law during the year, homosexuals suffered from harassment and extortion by law enforcement officials. False allegations of homosexuality were used to harass enemies or to extort money (US State Department 2009, del 5).

Opplysninger om at politi driver utpressing av homofile bekreftes av den kamerunske advokaten og menneskerettighetsaktivisten Alice Nkom (van der Westhuizen 2009).

Selv om det ikke var tilfeller av nye rettssaker hvor personer ble straffeforfulgt for homoseksuelle handlinger i 2008, så har det vært flere slike saker i årene før. Fremdeles sitter flere fengslet for dommer avsagt før 2008, og US State Department rapporterer at disse blir utsatt for vold og diskriminering fra andre fanger:

There were new developments in the August 2007 case of three homosexuals arrested by gendarmes in Douala. On January 9, the Douala High Court sentenced Lazare Baeeg, Emmanuel Balep, and Tony Dikongue to six months in jail and fines of 50,000 CFA (\$100) for homosexuality. Their lawyer appealed the decision, which was pending at year's end.

In October 2007 the Bonanjo High Court refused to release six Douala men held in New Bell Prison on charges of homosexuality. In January the judge held the first hearing on the case but adjourned it pending further discovery. There were no further developments on the case by year's end (US State Department 2009, del 5).

Individuals incarcerated in the Douala New Bell prison for homosexual acts suffered discrimination and violence from other inmates (US State Department 2009, del 1c).

Amnesty har i en rapport om menneskerettighetsforholdene i Kamerun også gitt flere eksempler på saker hvor folk er straffedømt for homoseksuelle handlinger (2009, s. 25-28). Her opplyses det også om at folk har blitt arrestert ut fra mistanker om homoseksuelle handlinger i løpet av 2008, men at sakene ikke hadde kommet opp for retten da rapporten ble publisert i januar 2009.

Det sørafrikanske nettstedet Behind the Mask, som videreformidler informasjon om homofiles situasjon i afrikanske land, har publisert opplysninger om arrestasjonen av Yves

Noé Ewane i mai 2009. Han ble stilt for retten i juni 2009 i Douala for blant annet å ha brutt lovbestemmelsene som forbyr homoseksuelle handlinger, men det er ikke kjent hva som ble utfallet i saken (Messie 2009).

Kildematerialet som foreligger viser dermed tydelig at kamerunske myndigheter arresterer og rettsforfølger folk ut fra mistanke om homoseksuelle handlinger, og at folk blir domfelt. Videre driver politifolk utpressing mot homofile som frykter slik rettsforfølgelse, uten at det får konsekvenser for politifolkene som utnytter maktposisjonen sin på denne måten.

Hva slags andre problemer kan homofile møte?

Én konsekvens av debatten rundt homoseksualitet i Kamerun har vært at flere videregående skoler i landet skal ha utvist elever ut fra mistanke om homoseksualitet. I mars 2006 rapporterte Buea-avisa *The Post* at 11 jenter på 16-22 fra ble utvist fra Collège Eyeguè Nkongo i Deido i Douala (Pefok 2006), og Douala-avisa *Les Mutations* har rapportert at også tre andre, ikke navngitte, videregående skoler i Douala har utvist elever av samme årsak (Belabrè 2006).

Den kamerunske sosiologen Charles Gueboguo har gjort et pionerarbeid i Kamerun hvor han har intervjuet 81 selvidentifiserte homofile bosatt i Douala og Yaoundé. Bare tre av informantene hans var kvinner, men utvalget har ganske god spredning på de ulike etniske gruppene i landet. Funnene hans er blitt presentert i en bok utgitt på et større fransk forlag (Gueboguo 2006). Bare 19 av hans 81 informanter hadde opplyst familiekreten sin om at de ser på seg selv som homofile, av disse hadde 6 opplevd skjellsord, fysisk vold eller utfrysing fra familiemedlemmer. Av 51 som hadde fortalt at de er homofile til hele eller deler av omgangskretsen sin ellers, hadde 14 opplevd skjellsord, fysisk vold eller utfrysing fra venner, kolleger eller lignende (s. 122-124).

Et annet viktig aspekt er det enorme sosiale presset i samfunn som Kamerun hvor det sees som en selvfølge at alle gifter seg og stifter familie med noen av motsatt kjønn. Selv om en del personer med draging mot samme kjønn ikke vil oppleve det som problematisk å samtidig etablere familie med noen av motsatt kjønn, er det vanskelig å finne forståelse hos familie og omgivelser for at ikke alle ønsker å gifte seg og få barn med noen av motsatt kjønn, men heller ønsker å leve enslig eller i et homofilt forhold. Homofile i en rekke afrikanske land (og for den del i store deler av verden ellers) opplever dette presset som svært vanskelig. I Gueboguos undersøkelse definerte 47 av de 81 informantene seg som homofile, men 20 av disse oppga samtidig at de like fullt hadde hatt seksualpartnere av motsatt kjønn. De resterende 34 informantene definerte seg som bifile, og hadde dermed også tidvis seksualpartnere av motsatt kjønn. I alt oppga altså 54 av de 81 informantene at de hadde hatt seksualpartnere av motsatt kjønn. 3 av informantene var dessuten gift (2006, s. 130-131).

Tilgjengelig rapportering trekker ikke fram andre konkrete former for problemer og diskriminering homofile kan møte i Kamerun, men det er grunn til å tro at det også vil forekomme. Det bør særlig understrekes at det vil være vanskelig for homofile å få helsebehandling for seksuelt overførbare sykdommer som hiv/aids, siden mange vil frykte konsekvensene av å avsløre egen legning eller seksuelle kontakter for helsepersonell og andre.

Den generelle homofobien i Kamerun har vært nevnt. I tillegg til skandaleoppslag om homofile eller påståtte homofile, presenteres homoseksualitet jevnlig i kamerunsk presse som en negativ følge av ulike sosiale problemer, som kummerlige fengselsforhold (Nsom &

Gwarbarah 2009), hemmelige religiøse kulturer (Mundi 2008 og Adams 2006), gudløshet (Chia & Sumelong 2008), dårlig moral og normsammenbrudd (Bongben 2007a) samt arbeidsledighet og fattigdom (Bongben 2007b). Videre nevnes homoseksualitet innimellom som en årsak til flere ulike sosiale problemer, som for eksempel at det finnes gatebarn (Yongka 2008). Det faktum at homoseksualitet overveiende fordømmes som et samfunnsproblem og utslag av moralsk forfall, bidrar heller ikke positivt til homofiles livskvalitet i Kamerun.

Er det visse steder/byer/regioner hvor homofile er mer utsatt enn ellers i landet?

Det er ikke gjort noen systematisk gjennomgang av situasjonen i ulike deler av Kamerun, og Landinfo mener det er vanskelig å trekke noen konklusjoner ut fra de sakene som er kjent fra kamerunsk presse og andre rapporter.

Er noen homofile mer utsatt enn andre for problemer?

Homofile som gjennom væremåte eller klesstil utfordrer lokale kjønnsrollemønstre, vil nok kunne være mer utsatt for problemer med omgivelsene i det daglige enn homofile som er mindre synlige. Samtidig går det fram i flere saker at personer er blitt arrestert fordi andre homofile har angitt dem etter press fra politiet. Dette vil alle som oppsøker møteplasser for homofile kunne være utsatt for. Dermed er verken det å holde en lav profil i dagliglivet, eller å ikke ha en væremåte som stemmer med lokale gjengse stereotyper om homofile noen garanti mot problemer, så lenge en har en viss kontakt med homofile miljøer.

Finnes det homofile miljøer, klubber eller organisasjoner i de større byene?

Ut fra det tilgjengelige kildematerialet er det klart at det finnes homofile miljøer i de to største byene, Douala og hovedstaden Yaoundé. I begge byene finnes det utesteder som homofile bruker som møtesteder (se bl.a. Gueboguo 2006, s. 94-101). Det er imidlertid viktig å presisere at det ikke er snakk om utesteder som åpenlyst markedsfører seg som "offisielle" homsesteder. Eierne og de ansatte på slike utesteder har ikke sjelden et ganske ambivalent forhold til klientellet sitt. Det kan derfor hende at de for eksempel samarbeider med politiet i forbindelse med razziaer – åpenlyst eller i det skjulte, frivillig eller av frykt for at utstedet blir stengt hvis de ikke bistår politiet.

Landinfo har ikke konkret informasjon om at det finnes utesteder som fungerer som møteplasser for homofile i mellomstore byer i Kamerun, men finner det sannsynlig at det kan finnes slike steder i viktige regionale byer som Buea, Bamenda og Garoua.

Det finnes én organisasjon med fokus på homofiles rettigheter i Kamerun, L'Association pour la défense des droits des homosexuels (Forbundet for forsvar av homoseksuelles rettigheter – ADEFHO). Organisasjonen ledes av advokaten Alice Nkom (se van der Westhuizen 2009 for et intervju med Nkom) og ble etablert i 2003 i Douala.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, men skal gi svar på de konkrete spørsmålene som er stilt, og ellers inneholde det som til enhver tid trengs av bakgrunnsinformasjon.

Referanser

Skriftlige kilder

- Adams, Bouddih (2006, 27.februar). Homosexuality: enigma or great ambitions. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200602271234.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Amnesty (2009, 29. januar). *Cameroon: Impunity underpins persistent abuse*. London: Amnesty International. Tilgjengelig fra <http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR17/001/2009/en> [lastet ned 28. september 2009]
- BBC News (2005, 1. desember). Same-sex marriages: Your reaction. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/4488844.stm> [lastet ned 28. september 2009]
- Belabrè, Dominique (2006, 20. mars). Douala : une trentaine d'élèves exclus pour homosexualité. *Les Mutations* [Douala]. Tilgjengelig fra <http://fr.allafrica.com/stories/200603210052.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Bongben, Leocadia (2007a, 14. juni). Values will change voter apathy to empathy – CATTU secretary. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200706150882.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Bongben, Leocadia (2007b, 7. desember). Youths should break silence against hiv/aids – peer educators. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200712071020.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Channon, Jean François (2005, 27. desember). Noël 2005 : Mgr Victor Tonye Bakot dénonce la dictature du pouvoir et des richesses. *Le Messenger* [Yaoundé]. Tilgjengelig fra <http://fr.allafrica.com/stories/200512290109.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Chia, Charly Ndi & Sumelong, Ernest (2008, 8. februar). Meet pastor who exorcised Mbanga Pongo 'witch'. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200802081006.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Gueboguo, Charles (2006). *La question homosexuelle en Afrique – Le cas du Cameroun*. Paris: L'Harmattan.
- HRW, dvs. Human Rights Watch (2005, 30. november). *Letter to the Minister of Justice of Cameroon*. New York: HRW. Tilgjengelig fra <http://www.hrw.org/en/news/2005/11/30/letter-minister-justice-cameroon-regarding-11-men-detained-suspicion-homosexual-acti> [lastet ned 28. september 2009]
- Kirby, Alex (2003, 12. juni). Row over sexuality splits church. *BBC News*. Tilgjengelig fra http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/2985590.stm [lastet ned 28. september 2009]
- Landinfo (2008, 5. november). *Homoanklager i avisa L'anecdote januar 2006*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1013/1/1013_1.pdf [lastet ned 28. september 2009]

- Messie, Jerina (2009, 3. juli). “Liberez Ewane” disent les militants en faveur des droits des homosexuels. *Behind the Mask*. Tilgjengelig fra <http://www.mask.org.za/article.php?cat=cameroon&id=2266> [lastet ned 28. september 2009]
- Mundi, Raymond Osake (2008, 30. juni). Overcoming secret cults in our school systems. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200806301986.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Nsom, Kini & Gwarbarah, Daniel (2009, 23. februar). Kondengui prison is hell on earth – Col. Chi Ngafor. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200902231419.html> [lastet ned 28. september 2009]
- Odunfa, Sola (2003, 23. juni). Nigerian church slams gay bishop. *BBC News*. Tilgjengelig fra <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/3014188.stm> [lastet ned 28. september 2009]
- Pefok, Joe Dinga (2006, 28. mars). 11 students dismissed for lesbianism. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200603280790.html> [lastet ned 28. september 2009]
- UK Home Office (2004, 12. mai). *Report of fact-finding mission to Cameroon 17-25 January 2004*. London: UK Home Office. Tilgjengelig fra http://www.homeoffice.gov.uk/rds/pdfs06/cameroon_ffm_020306.doc [lastet ned 28. september 2009]
- US State Department (2009, 25. februar). 2008 human rights report: Cameroon. Washington D.C.: US State Department. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2008/af/118990.htm> [lastet ned 28. september 2009]
- van der Westhuizen, Christi (2009, 3. februar). Fighting to free those found “guilty” of homosexuality. *Inter Press Service*. Tilgjengelig fra <http://www.ipsnews.net/africa/nota.asp?idnews=45674> [lastet ned 28. september 2009]
- Yongka, Victorine Biy (2008, 20. november). Over 430 street children identified in Yaounde, Douala. *The Post* [Buea]. Tilgjengelig fra <http://allafrica.com/stories/200811200908.html> [lastet ned 28. september 2009]

© Landinfo 2009

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.